

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Біологічний факультет
Кафедра екології

Затверджено
на засіданні кафедри екології
біологічного факультету
Львівського національного університету імені
Івана Франка
(протокол № 17 від 20.07. 2020 р.)

Завідувач кафедри

доц. Мамчур З.І.

Силабус із дисципліни вільного вибору студента
Історія екологічної думки

Львів 2020

Силабус курсу ІСТОРІЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДУМКИ

Назва курсу	Історія екологічної думки
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Біологічний факультет, кафедра екології
Адреса викладання курсу	вул. Саксаганського, 1, м. Львів, 79005, Україна E-mail: ecol@lnu.edu.ua Сайт: bioweb.lnu.edu.ua/ecology
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	101 Екологія
Викладач курсу	Капрусь Ігор Ярославович, д-р біол. наук, професор, професор кафедри
Контактна інформація викладача	kaprus63@gmail.com https://bioweb.lnu.edu.ua/employee/kaprus-i-ya тел. (067)9428542
Інформація про курс	Цей навчальний курс викладається студентам на біологічному факультеті. Основний наголос під час викладання курсу ставиться на досягненнях українських учених у галузі екології, а також проблемах впливу глобалізації людства на його екологічне майбутнє. Він знайомить студентів із історією розвитку української екологічної думки, видатними ученими екологами, етапами становлення екології та основними екологічними школами в Україні, сучасними концепціями охорони природи, а також із особливостями впливу на світогляд українських учених досягнень видатних екологів у Європі.
Коротка анотація курсу	Дисципліна « Історія екологічної думки » є вибірковою дисципліною, яка викладається в <u>2</u> семестрі обсягом <u>3</u> кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Консультації по курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі онлайн консультації через ZOOM, Viber або подібні ресурси. Для погодження часу онлайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача або дзвонити.
Мета та цілі курсу	<i>Мета курсу</i> - ознайомлення студентів з основними теоретичними принципами, засадничими поняттями і світоглядними концепціями екологічної науки, історією розвитку екологічних уявлень і набутих знань у Європі, та Україні зокрема, за останніх 100 років, а також вмінням застосовувати екологічні знання та вміння на практиці при вирішенні різних екологічних проблем сучасності. <i>Основними завданнями</i> вивчення дисципліни є : <ul style="list-style-type: none"> • оволодіти основними термінами та поняттями сучасної екології; • засвоїти методологію системного підходу до вирішення екологічних проблем; • сформуванню в студентів цілісний світогляд і активну громадянську позицію для кращого усвідомлення ролі та місії спеціалістів-екологів у вирішенні сучасних проблем охорони довкілля і раціонального природокористування; • закріпити знання магістрів-екологів для реалізації освітянської діяльності в забезпеченні сталого розвитку; • вміння імплементувати ідеї сталого розвитку в зміст шкільної (професійної) освіти; • виробити в студентів уміння і навички проведення тренінгових

	<p>форм навчальних занять;</p> <ul style="list-style-type: none"> • закріпити досвід роботи з джерелами наукової інформації; • оволодіти методичними знаннями та вміннями, передовим педагогічним досвідом і сучасними досягненнями екологічної науки й практики щодо освіти для сталого розвитку (ОСР).
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p style="text-align: center;">Базова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вернадський В. І. Біосфера. – М.: Мир, 1967. 2. Вернадский В. О науке. Т.1. Научное знание. Научное творчество. Научная мысль. Дубна, 1997. 3. Вернадский В. Философские мысли натуралиста. М., 1988. 4. Голубець М. А. Від біосфери до соціосфери.- Львів: Поллі, 1997. – 256 с. 5. Голубець М. А. Екосистемологія. - Львів: Поллі, 2000. – 316 с. 6. Голубець М. А. Середовищезнавство (інвайронментологія). – Львів: Компанія «Манускрипт», 2010. - 176 с. 7. Голубець М. А., Гнатів П. С., Козловський М. П. Концептуальні засади сталого розвитку гірського регіону.- Львів: Поллі, 2007. – 288 с. 8. Голубець М.А. Біотична різноманітність і наукові підходи до її збереження. – Львів: Ліга-Прес, 2003. – 33 с. 9. Дедю І. І. Екологічний енциклопедичний словник. – Кишинів, 1990. –406 с. 10. Дідух Я. П. Популяційна екологія. – К.: Фітосоціоцентр, 1988. - 191 с. 11. Злобін Ю.А. Основи екології.- К.: ”Лібра”, 1998.-248 с. 12. Книш І.В. Екологічне знання у науковому та освітньому дискурсі: сучасні трансформації: монографія / І.В. Книш. – Одеса : КУПРІЄНКО СВ, 2017 – 230 с. 13. Одум Ю. Основы экологии. – М.: Мир, 1975. – 736 с. 14. Реймерс Н.Ф. Экология. Теории, законы, правила, принципы и гипотезы. М., Россия молодая, 1994. 15. Сидоренко Л. Сучасна екологія: наукові, етичні та філософські ракурси. К.: Парапан, 2002. 152 с. 16. Хесле В. Философия и экология. – М., 1994 <p style="text-align: center;">Додаткова література</p> <ol style="list-style-type: none"> 17. Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 р.». 18. Запольський А.К., Салюк А.І. Основи екології: Підручник / за ред. К.М. Ситника. — К.: Вища школа, 2001. — 358 с. 19. Зеленая книга Украинской ССР. - Киев: Наукова думка, 1987. -216 с. 20. Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Берн, 1979 р.) - Київ: Мінекобезпеки України, 1998. - 76 с. 21. Корсак К.В., Плахотнік О.В. Основи сучасної екології. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. 408 с. 22. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. Б. Є. Патона. – К. : ДУ«Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», 2012. – 72 с. 23. Попович, С. Ю. Природно-заповідна справа: навч. посібник /С. Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с.

	<p>24. Прищеп М.О., А.М., Вознюк Н.М. Моніторинг довкілля. – К.: видавничий центр «Академія», 2006. – 360 с.</p> <p>25. Проект Стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, 2011. – 144с.</p> <p>26. Стратегічний план дій впровадження в Україні Директиви 92/43/ЕЕС про збереження природних типів оселищ та видів природної флори й фауни (2011–2020) / Х. Зінгстра, В. Костюшин, Л. Мочарська та ін. – Львів : ЗУКЦ, 2011. – 48 с.</p> <p style="text-align: center;">Інформаційні ресурси</p> <p>Комплект мультимедійних презентацій, ресурси глобальної мережі Інтернет:</p> <ul style="list-style-type: none"> • http://bioweb.lnu.edu.ua/ecology/osnovni-praci • http://bioweb.lnu.edu.ua/ecology/osnovni-praci/ • http://eco.com.ua/ • http://ecoclubua.com/ • www.oeb.harvard.edu/research/ecology.html • http://www.oeb.harvard.edu/research/ecology.html • http://eko-front.blogspot.com/2012/02/blog-post_86.html • http://www.uenj.cv.ua/pol_and_ethic.html • www.menr.gov.uahttp://www.menr.gov.ua/ • http://issar.com.ua/uk/laboratoriya-ohorony-gruntiv-vid-tehnogennogo-zabrudnennya • Нові інформаційні технології в освіті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://it-tehnolog.com/statti/novi-informatsiyi-tehnologiyi-v-osviti • Кліматінфо. Доступно на http://www.climateinfo.org.ua/node?page=136 • WWF – Всесвітній фонд природи. Зміна клімату – доступно на http://wwf.panda.org/uk/wwf_ukraine_ukr/climatechange/ • climate.gov. Доступно на : https://www.climate.gov/ • Impacts of Climate Change Ukraine January 2010 доступно на: http://www.climateinfo.org.ua/library/Climate-change-report-Ukraine-eng.pdf • http://www.iale.org.uk – International Association for Landscape Ecology • http://www.iucn.org/themes/sac - Species Survival Comission http://www.iucn.org - International Union for the Conservation of Nature http://www.biodiv.org – Convention on Biological Diversity
Тривалість курсу	<u>20</u> год. упродовж семестру
Обсяг курсу	<u>32</u> години аудиторних занять. З них <u>16</u> годин лекцій, <u>16</u> годин практичних занять та 58 годин самостійної роботи. Курс завершується заліком.
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студенти будуть знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • основні досягнення українських учених, поняття, історію екологічної думки та шляхи реалізації сталого розвитку в сучасних умовах; • сучасні екологічні проблеми та їхній взаємозв'язок із загальними проблемами розвитку суспільства; • методи оцінки екологічно та соціально збалансованого розвитку суспільства; • умови та механізми забезпечення сталого розвитку окремих країн і, зокрема, України;

- основні завдання спеціалістів-екологів у вирішенні сучасних екологічних проблем;
- екологічні наслідки поглиблення глобальних проблем на планеті;
- основні засади світової стратегії екоосвіти для сталого розвитку;
- моделі екоосвіти для сталого розвитку в загальноосвітній школі й методику викладання уроків в контексті сталого розвитку;
- шляхи формування в учнів навичок екологічно виваженої поведінки у повсякденному житті на підставі ціннісного ставлення до довкілля;
- принципи, форми і методи організації діяльності школярів на основі суб'єктно-суб'єктних відносин у навчально-виховному процесі на засадах збалансованого розвитку;
- наукові основи народногосподарських проблем (раціонального використання природних ресурсів України, захист довкілля від забруднення, збереження біорізноманіття), вміння їх представити перед відповідною аудиторією;
- сучасні проблеми наукових досліджень для реалізації концепції сталого розвитку, вміння їх застосувати на практиці природокористування;
- приклади міжнародної співпраці в галузі вирішення глобальних екологічних проблем.

Після завершення цього курсу студенти будуть уміти:

- реалізовувати сучасні екологічні концепції на регіональному і локальному рівнях;
- застосовувати отримані знання для аналізу екологічних наслідків глобальних проблем людства;
- реалізовувати екологічні завдання довгострокових планів дій – Порядку денного 21 століття;
- самостійно визначати напрями сталого розвитку на регіональному і локальному рівнях;
- застосовувати екологічні принципи та концепції у виробничій і соціально-культурній діяльності;
- впроваджувати в практику ОСР освітні інновації та науковий досвід;
- аналізувати зміст програм із природничих курсів курсу «Історія екологічної думки» для різних категорій учнів та вибирати адекватні форми і методи роботи відповідно до вікових особливостей учнів;
- організувати пізнавальну діяльність учнів на засадах педагогіки мотивації і натхнення на дії (емпауерменту);
- формувати навички соціально відповідальної поведінки учнів у повсякденному житті для збереження довкілля загалом й адаптації до умов проживання на певній території зокрема;
- планувати й організувати групову діяльність учнів в екокомандах під час проведення тренінгів, виконання домашніх дослідницьких завдань (аудитів) і різних форм еколого-просвітницької діяльності;
- проводити різноманітні лекції, тренінги, заняття, форми дискусій і диспутів у рамках ОСР для різних груп населення;
- добирати та конструювати зміст навчального матеріалу в рамках ОСР, опираючись на науковий досвід, моделювати можливі шляхи вирішення проблем і прогнозувати наслідки результатів антропогенної

	діяльності, проводити інтегральну екологічну оцінку для визначення загальної екологічної ситуації.
Формат курсу	Очний або дистанційний
Теми	<p>Теми лекційних занять:</p> <p><i>Змістовий модуль 1. Від охорони природи до сучасного екологізму.</i></p> <p><u>Тема 1. Становлення екології як науки.</u> Видатні вчені, їхня роль у розвитку екології. Праці Е. Геккеля, Тейяр де Шардена, В. Вернадського, Ю. Одума, Б. Коммонера та ін.</p> <p><u>Тема 2. Філософський зміст концепції ноосфери.</u> Гуманістичний характер концепції ноосфери. Антропосфера та ноосфера.</p> <p><u>Тема 3. Громадські рухи і ідеологія охорони природи: світовий досвід.</u> Мотиви зародження охорони природи. Наукові підстави ОП.</p> <p><u>Тема 4. Історія охорони природи в Західній Україні.</u> Галицьке лісове товариство, Польське товариство природодослідників ім. Коперніка. Є. Янота і Галицьке товариство охорони тварин. В. Дідушицький і Галицький сейм. Перший заповідний об'єкт "Пам'ятка Пеняцька". Ю. Бруницький. Роль УГКЦ і Андрея Шептицького у збереженні природних об'єктів.</p> <p><u>Тема 5. Екологічні школи в Україні.</u> Діяльність природознавчого музею НАН України, Інституту екології Карпат НАНУ. Постаті М. Голубця, С. Стойка, Я. Дідуха, А. Травлаєва, Г. Бачинського та ін. Розуміння місця екології академіком М. Голубцем. Геосоціосистемологія, середовищезнавство, екосистемологія. Дніпровська школа екології.</p> <p><i>Змістовий модуль 2. Сучасні концепції охорони природи.</i></p> <p><u>Тема 6. Філософи дикої природи (Штільмарк та ін.). Філософія глибинної екології.</u></p> <p><u>Тема 7. Сучасне розуміння екологічного розвитку світу.</u> Вплив глобалізації на процес формування екомайбутнього.</p> <p>Теми практичних занять:</p> <p><u>Тема 1. Осмислення людиною свого місця в природі та взаємозв'язків і відносин з природою.</u> Вплив природи на процес формування української ментальності. Етнекологія.</p> <p><u>Тема 2. Наукові інституції західного регіону України.</u> Перший заповідний об'єкт "Пам'ятка Пеняцька". Становлення Державного природознавчого музею НАПН України та сучасні напрями його діяльності. Наукова діяльність Інституту екології Карпат НАН України. Характеристика спадщини вчених екологів (С. Стойка, М. Голубець, Ю. Чернобай, К. Малиновський, Г. Бачинський та ін.)</p> <p><u>Тема 3. Роль неурядових і громадських організацій у збереженні природних об'єктів регіону.</u> Всеукраїнська екологічна ліга, Українська екологічна асоціація «Зелений світ», Українське товариство охорони природи, Всеукраїнський комітет підтримки програм ООН щодо навколишнього середовища, Українське товариство сталого розвитку, Всесвітній фонд охорони природи, Грінпіс, та ін.</p> <p><u>Тема 4. Сучасні парадигми екології.</u> Глибинна екологія (А. Несс, 1972) як антитеза «поверхневої екології». Біорегіоналізм. Міжнародні екологічні організації XXI століття.</p> <p><u>Тема 5. Екологічні аспекти глобалізації.</u> Екологічна журналістика. Сучасний екологічний спосіб життя. Екологічні аспекти відповідальності науки і вчених перед суспільством.</p>

Підсумковий контроль, форма	Залік у кінці семестру (комбінований)																				
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції, колаборативне навчання (форми – групові проекти, спільні розробки, тьюторство, навчальні спільноти і т. д.) проектно-орієнтоване навчання, дискусія.																				
Необхідне обладнання	Із урахуванням особливостей навчальної дисципліни, вивчення курсу не потребуватиме використання спеціального програмного забезпечення, крім загально вживаних програм і операційних систем.																				
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Поточний та модульний контроль</th> <th>Форми контролю та критерії оцінювання роботи студента</th> <th>Кількість балів</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td rowspan="3">Модуль 1</td> <td>Підготувати доповідь і мультимедійну презентацію на одну із тем практичних занять модуля 1</td> <td>30 (20 +10)</td> </tr> <tr> <td>Рецензування та опонування доповідачам</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>Виконання тестових завдань (кожен студент разом із доповіддю готує 10-12 тестових завдань до своєї теми)</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td rowspan="3">Модуль 2</td> <td>Підготувати доповідь і мультимедійну презентацію на одну із тем практичних занять модуля 2</td> <td>30 (20 +10)</td> </tr> <tr> <td>Рецензування та опонування доповідачам</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>Виконання тестових завдань</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>Сума</td> <td></td> <td>100</td> </tr> </tbody> </table> <p>Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (есе, вирішення кейсу та ін.). Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагиату чи обману.</p>	Поточний та модульний контроль	Форми контролю та критерії оцінювання роботи студента	Кількість балів	Модуль 1	Підготувати доповідь і мультимедійну презентацію на одну із тем практичних занять модуля 1	30 (20 +10)	Рецензування та опонування доповідачам	5	Виконання тестових завдань (кожен студент разом із доповіддю готує 10-12 тестових завдань до своєї теми)	10	Модуль 2	Підготувати доповідь і мультимедійну презентацію на одну із тем практичних занять модуля 2	30 (20 +10)	Рецензування та опонування доповідачам	5	Виконання тестових завдань	20	Сума		100
Поточний та модульний контроль	Форми контролю та критерії оцінювання роботи студента	Кількість балів																			
Модуль 1	Підготувати доповідь і мультимедійну презентацію на одну із тем практичних занять модуля 1	30 (20 +10)																			
	Рецензування та опонування доповідачам	5																			
	Виконання тестових завдань (кожен студент разом із доповіддю готує 10-12 тестових завдань до своєї теми)	10																			
Модуль 2	Підготувати доповідь і мультимедійну презентацію на одну із тем практичних занять модуля 2	30 (20 +10)																			
	Рецензування та опонування доповідачам	5																			
	Виконання тестових завдань	20																			
Сума		100																			
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.																				